

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta
Complectens Primam Secundæ, & Secundam Secundæ Summæ
Theologiæ

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

3 Vtrum sint aliquæ concupiscentiæ naturales, & aliquæ non naturales.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72759](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72759)

Super questionis trigésime articulum tertium.

In articulo 3. dubium occurrit, quia male videtur assignari distinctione concupiscentie. Omne enim delectabile animaliter est conveniens apprehensum. Cibus enim & potus si non apprehendantur, non concupiscuntur animaliter, quavis appetantur a natura. ut patet in meli cholici nolentibus comedere. ualde enim egent cibo. & tamen non concupiscunt illum, apprehendentes uel se moruos, uel non egentibus &c.

Ad hoc dicitur, quod obiectio procedit ex malo intellectu distinctionis. Non enim distinguitur delectabile naturale, a delectabili rationali, propterea quod illud est conveniens non apprehensum, & hoc est conveniens apprehensum. Communis enim est omni delectabili delectatione, quae est passio appetitus, esse delectabile apprehensum, nec in hoc ponitur differentia in litera: sed hac communi conditione delectabilis praesupposita, distinctio in litera fit. Ad cuius intellectum recolo doctrinam de amore superius tradita, scilicet quod similitudo, seu proportio est propria causa ex parte subiecti disponens ad amorem: & dico, quod cum nec concupiscatur, nec delectetur nisi amatum, sicut dupliciter aliquis disponitur ad amandum: ita ad concupiscendum, & delectandum, est si quidem aliquis dispositus & ex natura, & ex estimatione ad amandum aliquid, ex natura quidem ad amandum consonum naturae, ut cibum: ex estimatione uero ad amandum consonum estimanti, ut adorari. Et similiter aliqua concupiscentia inest nobis ex natura, qua scilicet concupiscimus consona naturae nostrae, apprehensa tamen, & aliqua inest nobis ex estimatione, qua scilicet consona concupiscimus nobis reputantibus illa esse bona. Et prima quidem concupiscentia, est naturalis: secunda rationalis, quia in prima delectabile, quod est obiectum concupiscentiae, consonat naturae: in secunda rationi. Unde cum in litera distinguitur delectabile incommunes secundum naturam, & secundum apprehensionem, secundum, denotat causam convenientiae ex parte subiecti & non ex parte obiecti. Commune enim est omni delectabili, ut dictum est, esse conveniens secundum apprehensionem ex parte obiecti. Si enim non apprehenditur ut conveniens, non delectatur, ut experientatur: unde in concupiscentia rationali apprehensio concurrit dupliciter, scilicet obiectiue, ut concurrit in aliis, & distinctiue ex parte subiecti: propter quod Aristotele in primo Rhetorice capitulo 13. ponit estimationem, uel persuasionem esse causam huius concupiscentiae illius uero naturam.

A fam huius concupiscentiae illius uero naturam. Circa differentiam positam in litera inter utranque concupiscentiam secundum communitatem & proprietatem, dubium occurrit: quia concupiscentiae propriae sunt etiam naturales, secundum naturam individualement, ut patet in his quos naturaliter delectat comedere talem uel talem cibum qui aliis abominabilis est.

Ad hoc dicitur, quod delectationes propriae in individuo sunt duplices, & quaedam consonae naturae individuali: & quaedam estimatiuae, seu, quod idem est, consequentiae ex estimatione: Primae ad naturales concupiscentias spectant, ut ipsemet Aristoteles dicitur eas locasse in primo Rhetorice capitulo 13. dum concupiscentiam alimenti secundum unamquamque speciem naturalem posuit, & in 3. Ethic. dixit quod aliquid naturalitatis habent, quia alia aliis sunt delectabilia: altera uero ad rationales concupiscentias spectant, iuxta illud quod in hac littera dicitur in calce corporis articuli, scilicet, quia diuersi diuersimode ratiocinantur, ideo huiusmodi delectationes propriae, & appositae dicuntur.

In responsione ad secundum aduerte, quod author indesse dispositionem specificam ex obiecto sequens (quia in obiecto appetit' duo sunt, res, & apprehensio & ex doctrina praedicta constans, quod distinctio rei materialis, concurrit ad distinctionem apprehensionis confugit: apprehensio autem prima distinctione diuiditur in absolutam, & discursiuam. Intellectus enim, & ratio primo distinguunt apprehensionem intellectiuam, & his proportionaliter respondentia distinguunt apprehensionem. Igitur author illa quae absolute apprehensa delectant, naturaliter concupiscit, & illa, quae ratiocinatione apprehensa delectant, rationaliter concupiscit, ac per hoc speciem distinguunt, ut patet in litera. Absoluta autem apprehensio hoc in loco excludit non solum actualem discursiuam, sed omnem collationem, tam formaliter, quam uirtualiter communitate requisitam. Dico autem hoc propter persuasos ex consuetudine, uel leuitate, qui est absoluta apprehensio formaliter ad concupiscentiam rationalem moueantur: ut tamen ibi esse apprehensio discursiua uirtualiter, ex praecedentium efficacia uel ex dispositione subiecti. Ex hac autem responsione manifeste liquet, quod apprehensio respectu obiecti apparet non se habeat ut approximatio actiui, uel passiuus, sed ut ratio obiectiua. Et hoc sine dubio oportet omnino fateri ex eo, quod nihil differt bonum, uel apparens bonum.

ARTICVLVS III.

Utrum sint aliqua concupiscentia naturales, & aliqua non naturales.

AD TERTIVM sic proceditur. Videtur, quod concupiscentiarum non sint quaedam naturales, & quaedam non naturales. Concupiscentia enim pertinet ad appetitum animale, ut dictum est: sed appetitus naturalis diuiditur contra animale: ergo nulla concupiscentia est naturalis.

2. Præter. Diuersitas materialis non facit diuersitatem secundum speciem, sed solum secundum numerum, quae quidem sub arte non cadit: sed si quae sint concupiscentiae naturales, & non naturales, non differunt nisi secundum diuersa obiecta concupiscentia, quae facit materialem differentiam & secundum numerum tantum. non ergo diuidenda sunt concupiscentiae per naturales & non naturales.

3. Præter. Ratio contra naturam diuiditur, ut patet in 2. Physicorum. Si igitur in homine est aliqua concupiscentia non naturalis, oportet quod sit rationalis: sed hoc esse non potest, quia concupiscentia, cum sit passio quaedam, pertinet ad appetitum sensitiuum, non autem ad uoluntatem, quae est appetitus rationis: non ergo sunt concupiscentiae aliqua non naturales.

SED CONTRA est, quod Philosophus in 3. Ethic. & in 1. Rhetorice ponit quasdam concupiscentias na-

C turalis, & quasdam non naturales. RESPON. Dicendum, quod sicut dictum est, * Concupiscentia est appetitus boni delectabilis. Dupliciter autem aliquid est delectabile, Vno modo, quia est conueniens naturae animalis, sicut cibus, & potus, & alia huiusmodi: & huiusmodi concupiscentia delectabilis dicitur naturalis. Alio modo dicitur aliquid esse delectabile, quia est conueniens animali secundum apprehensionem, sicut cum aliquis apprehendit aliquid ut bonum, & conueniens, per consequens delectatur in ipso, & huiusmodi delectabilis concupiscentia dicitur non naturalis, & solet magis dici cupiditas. Primae ergo concupiscentiae naturales communes sunt hominibus, & aliis animalibus, quia utrique est aliquid conueniens, & delectabile secundum naturam, & in his oēs homines conueniunt: unde & philosophus in 3. Ethic. * uocat eas cōes & necessarias. Sed secundae concupiscentiae sunt propriae hominum, quorum proprium est excogitare aliquid ut bonum & conueniens, praeter id quod natura requirit. vñ & in primo Rhetorice. * Philosophus dicit, primas concupiscentias esse irrationabiles, secundas uero cum ratione. Et quia diuersi diuersimode ratiocinantur, ideo & secundae dicuntur in 3. Ethic. * propriae & appositae, scilicet supernaturales.

AD PRIMUM ergo dicendum, quod illud idem quod appetitur appetitu naturali, potest appeti appetitu animali, cum fuerit apprehensum, & secundum hoc, cibus, & potus, & huiusmodi quae appetuntur naturaliter, potest esse concupiscentia naturalis.

AD SECUNDVM Dicendum, quod diuersitas concupiscentiarum naturalium a non naturalibus, non est materialis tantum, sed etiam quodammodo formalis, in quantum praedicta

portionaliter respondentia distinguunt apprehensionem. Igitur author illa quae absolute apprehensa delectant, naturaliter concupiscit, & illa, quae ratiocinatione apprehensa delectant, rationaliter concupiscit, ac per hoc speciem distinguunt, ut patet in litera. Absoluta autem apprehensio hoc in loco excludit non solum actualem discursiuam, sed omnem collationem, tam formaliter, quam uirtualiter communitate requisitam. Dico autem hoc propter persuasos ex consuetudine, uel leuitate, qui est absoluta apprehensio formaliter ad concupiscentiam rationalem moueantur: ut tamen ibi esse apprehensio discursiua uirtualiter, ex praecedentium efficacia uel ex dispositione subiecti. Ex hac autem responsione manifeste liquet, quod apprehensio respectu obiecti apparet non se habeat ut approximatio actiui, uel passiuus, sed ut ratio obiectiua. Et hoc sine dubio oportet omnino fateri ex eo, quod nihil differt bonum, uel apparens bonum.

In q. 31. ar. 3. & q. 41. ar. 3. cor. & q. 77. ar. 5. co. Et 2. 2. q. 117. artic. 5. ad 2. * art. 1. ad 3.

In prin. li. & clarior tex. 49. to. 2.

li. 3. eth. ca. 11. Et 1. rhetorice. c. 11. to. 5. & 6.

